

Operace na datových strukturách

Aleš Horák

E-mail: haless@fi.muni.cz
 http://nlp.fi.muni.cz/uu/

Obsah:

- ▶ Operace na datových strukturách
- ▶ Binární stromy
- ▶ Re prezentace grafů

Práce se seznamy

Seznam:

- ▶ rekurzivní datová struktura
- ▶ uspořádaná posloupnost prvků (libovolných termů včetně seznamů)
- ▶ operátor ./2; prázdný seznam []
- ▶ **.(Hlava,Tělo)**, alternativně **[Hlava|Tělo]**,
Hlava je (typu) *prvek seznamu*, **Tělo** je (typu) *seznam*

```

.(a,[])           [a]           [a|[]]
.(a.(b.(c,[])))  [a,b,c]         [a,b|[c]], [a|[b,c]],
                                     [a,b,c|[]], [a|[b,c|[]]],
                                     [a|[b|[c|[]]]]
.(a.(.(b.(c,[]),[])) [a,[b,c]]       [a|[b|[c|[]]]],...
...                [a1,[[b3,c3],d2,e2],f1] ...
    
```

Práce se seznamy – member

member(+Prvek,+Seznam) – true, pokud v seznamu je zadáný prvek

1. **member(X,[X|_]).** member(X,[X|_]). je stručný zápis pro **member(X,L):-L=[X|_].**

```

member(X,[_|T]) :- member(X,T).
?- member(a,[X,b,c]).
    X=a
    Yes
            
```
2. **member(X,[Y|_]) :- X == Y.**

```

member(X,[_|T]) :- member(X,T).
?- member(a,[X,b,c]).           ?- member(a,[a,b,a]),write(ok),nl,fail.
    No                            ok
                                    ok
                                    No
            
```
3. **member(X,[Y|_]) :- X == Y.**

```

member(X,[Y|T]) :- X \== Y, member(X,T).
?- member(a,[a,b,a]),write(ok),nl,fail.
    ok
    No
            
```

Práce se seznamy – del a insert

predikát **del(+A,+L,-Vysl)** smaže všechny výskyty prvku **A** ze seznamu **L**

del1(+A,+L,-Vysl) smaže vždy jeden (dle pořadí) výskyt **A** v seznamu **L**

```

del(-,[_],[_]).
del(A,[A|T],V) :- del(A,T,V).
del(A,[H|T1],[H|T2]) :- A \= H, del(A,T1,T2).

?- del(1,[1,2,1,1,2,3,1,1],L).
    L = [2, 2, 3]
    Yes
?- del1(1,[1,2,1],L).
    L = [2, 1] ;
    L = [1, 2] ;
    No
?- del1(X,[1,2,1],L).
    X = 1, L = [2, 1] ;
    X = 2, L = [1, 1] ;
    X = 1, L = [1, 2] ;
    No
            
```

insert(+A,+L,-Vysl) vkládá postupně (při žádosti o další řešení) na každou pozici seznamu **L** prvek **A**

insert1(+A,+L,-Vysl) vloží **A** na začátek seznamu **L** (ve výsledku **Vysl**)

```

insert(A,L,[A|L]).
insert(A,[H|T1],[H|T2]) :- insert(A,T1,T2).

?- insert(4,[2,3,1],L).
    L = [4, 2, 3, 1] ;
    L = [2, 4, 3, 1] ;
    L = [2, 3, 4, 1] ;
    L = [2, 3, 1, 4] ;
    No
            
```

Práce se seznamy – permutace

1. pomocí **insert**

```
perm1([], []).
perm1([H|T],L):- perm1(T,V), insert(H,V,L).
```

```
?- perm1([1,2,3],L).
L = [1, 2, 3] ;
L = [2, 1, 3] ;
L = [2, 3, 1] ;
L = [1, 3, 2] ;
L = [3, 1, 2] ;
L = [3, 2, 1] ;
No
```

2. pomocí **del1**

```
perm2([], []).
perm2(L,[X|P]) :- del1(X,L,L1),perm2(L1,P).
```

3. pomocí **append**

```
perm3([], []).
perm3(L,[H|T]):- append(A,[H|B],L),append(A,B,L1), perm3(L1,T).
```

Práce se seznamy – **append**

append(?Seznam1,?Seznam2,?Seznam) – **Seznam** je spojení seznamů **Seznam1** a **Seznam2**

```
append([],L,L).
append([H|T1],L2,[H|T]) :- append(T1,L2,T).
```

predikát **append** je **víceměrný**:

```
?- append([a,b],[c,d],L).
L = [a, b, c, d]
```

Yes

```
?- append(X,[c,d],[a,b,c,d]).
```

```
X = [a, b]
```

Yes

```
?- append(X,Y,[a,b,c]).
```

```
X = [] Y = [a, b, c];
```

```
X = [a] Y = [b, c];
```

```
X = [a, b] Y = [c];
```

```
X = [a, b, c] Y = [];
```

No

Práce se seznamy – využití **append**

predikát **append** je všestranně použitelný:

```
member(X,Ys) :- append(As,[X|Xs],Ys).
last(X,Xs) :- append(As,[X],Xs).
prefix(Xs,Ys) :- append(Xs,As,Ys).
suffix(Xs,Ys) :- append(As,Xs,Ys).
sublist(Xs,AsXsBs) :- append(AsXs,Bs,AsXsBs), append(As,Xs,AsXs).
adjacent(X,Y,Zs) :- append(As,[X,Y|Ys],Zs).
```

Práce se seznamy – efektivita **append**

Efektivní řešení predikátu **append** – **rozdílové seznamy** (difference lists)

Rozdílový seznam se zapisuje jako **Seznam1-Seznam2**.

Např.: $[a,b,c] \dots [a,b,c] - []$ nebo $[a,b,c,d] - [d]$ nebo $[a,b,c,d,e] - [d,e]$, obecně $[a,b,c|X] - X$

```
[] ... A-A
[a] ... [a|A]-A
```

Seznam2 (volná proměnná) slouží jako “ukazatel” na konec seznamu **Seznam1**

predikát **append** s rozdílovými seznamy (**append_dl**):

```
append_dl(A-B,B-C,A-C).
```

```
?- append_dl([a,b|X]-X,[c,d|Y]-Y,Z).
```

```
X = [c, d|Y]
```

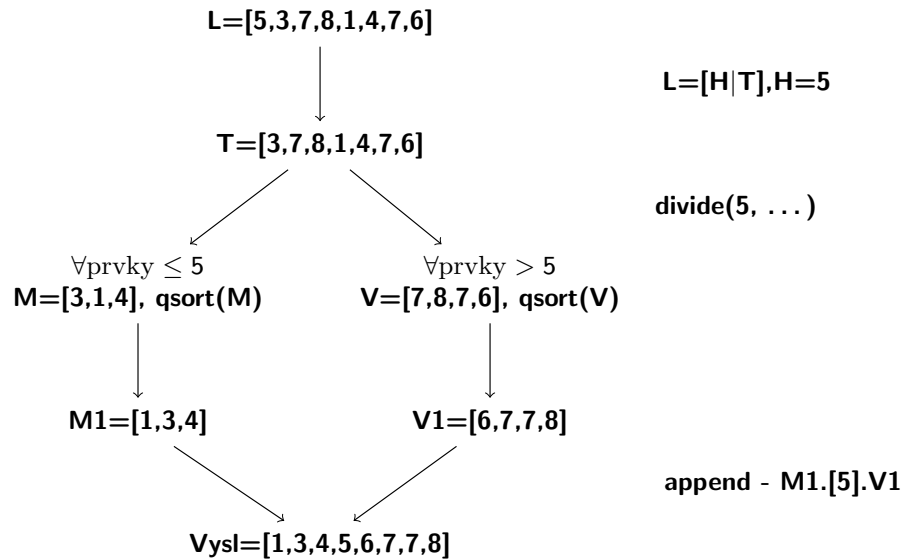
```
Y = Y
```

```
Z = [a, b, c, d|Y] - Y
```

Yes

Třídění seznamů — quicksort

predikát **qsort(+L,-Vysl)** – třídí seznam **L** technikou **rozděl a panuj**

Třídění seznamů — quicksort

predikát **qsort(+L,-Vysl)** – třídí seznam **L** technikou **rozděl a panuj**

```

qsort([],[]).
qsort([H],[H]) :- !.
qsort([H|T],S) :- divide(H,T,M,V),
                  qsort(M,M1), qsort(V,V1),
                  append(M1,[H|V1],S).

divide(-,[],[],[]).
divide(H,[K|T],[K|M],V) :- K=<H, !, divide(H,T,M,V).
divide(H,[K|T],M,[K|V]) :- divide(H,T,M,V).
    
```

“řez” – zahodí další možnosti řešení

Třídění seznamů — quicksort II

predikát **qsort_dl(+L,-Vysl)** – efektivnější varianta predikátu **qsort** s rozdílovými seznamy

```
qsort(L,S):- qsort_dl(L,S-[]).
```

```

qsort_dl([],A-A).
qsort_dl([H],[H|A]-A) :- !.
qsort_dl([H|T],M1-B):- divide(H,T,M,V),
                      qsort_dl(M,M1-[H|V1]),
                      qsort_dl(V,V1-B). % append_dl(M1-A, [H|V1]-B, S-C)
    
```

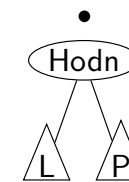
```

% divide/4 beze změny
divide(-,[],[],[]).
divide(H,[K|T],[K|M],V):- K=<H, !, divide(H,T,M,V).
divide(H,[K|T],M,[K|V]):- divide(H,T,M,V).
    
```

Uspodávané binární stromy

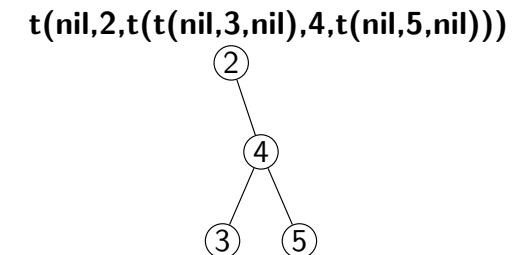
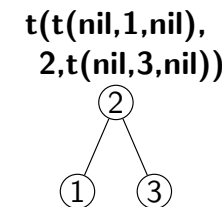
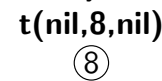
Reprezentace binárního stromu:

► **nil** – prázdný strom

► **t(L,Hodn,P)** – strom

Příklady stromů:

Přidávání do binárního stromu

addleaf(+T,+X,-Vysl) přidá do binárního stromu **T** hodnotu **X** na správnou pozici vzhledem k seřídění stromu

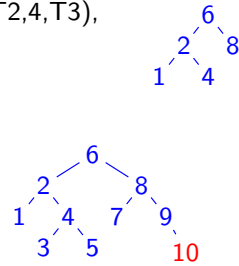
```
addleaf(nil,X,t(nil,X,nil)).
addleaf(t(Left,X,Right),X,t(Left,X,Right)).
addleaf(t(Left,Root,Right),X,t(Left1,Root,Right1)) :-
    Root>X,addleaf(Left,X,Left1).
addleaf(t(Left,Root,Right),X,t(Left,Root,Right1)) :-
    Root<X,addleaf(Right,X,Right1).
```

```
?- addleaf(nil,6,T),addleaf(T,8,T1), addleaf(T1,2,T2), addleaf(T2,4,T3),
    addleaf(T3,1,T4).
```

```
T4 = t(t(t(nil, 1, nil), 2, t(nil, 4, nil)), 6, t(nil, 8, nil))
```

```
?- addleaf(t(t(t(nil,1,nil),2,t(nil,3,nil),4,t(nil,5,nil))),
    6,t(t(nil,7,nil),8,t(nil,9,nil))),
    10,
    T).
```

```
T = t( t( t( nil, 1, nil), 2, t( t( nil, 3, nil), 4, t( nil, 5, nil))),
    6, t( t( nil, 7, nil), 8, t( nil, 9, t( nil, 10, nil))))
```


Odebírání z binárního stromu

Predikát **addleaf** není vícesměrný ☹ ⇒ nelze definovat:

```
del(T,X,T1) :- addleaf(T1,X,T).
```

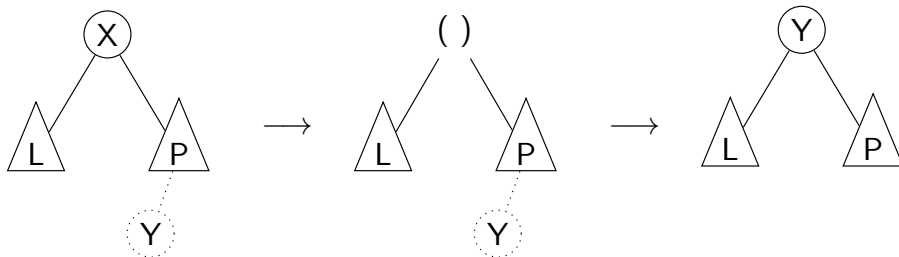

Odebírání z binárního stromu

správný postup:

- ▶ pokud je odebíraná hodnota v **listu** → nahradí se hodnotu **nil**
- ▶ jestliže je ale v **kořenu** (pod)stromu → je nutné tento (pod)strom přestavět

Přestavba binárního stromu při odstraňování kořene **X**:

Odebírání z binárního stromu

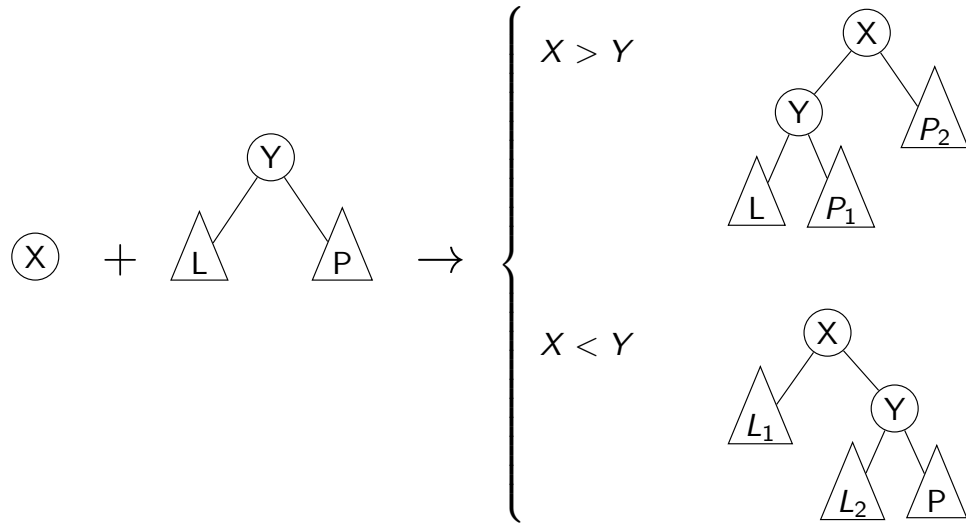
delleaf(+T,+X,-Vysl) odstraní ze stromu **T** uzel s hodnotou **X**

```
delleaf(t(nil,X,Right),X,Right).
delleaf(t(Left,X,nil),X,Left).
delleaf(t(Left,X,Right),X,t(Left,Y,Right1)):- delmin(Right,Y,Right1).
delleaf(t(Left,Root,Right),X,t(Left1,Root,Right1)):- X<Root,delleaf(Left,X,Left1).
delleaf(t(Left,Root,Right),X,t(Left,Root,Right1)):- X>Root,delleaf(Right,X,Right1).
```

```
delmin(t(nil,Y,R),Y,R).
delmin(t(Left,Root,Right),Y,t(Left1,Root,Right1)) :- delmin(Left,Y,Left1).
```

Vícesměrný algoritmus pro vkládání/odebírání

Jiný způsob vkládání:

Vícesměrný algoritmus pro vkládání/odebírání

add(?T,+X,?Vysl) přidá do binárního stromu **T** uzel s hodnotou **X** s přeuspořádáním stromu (jako kořen nebo jinam při navracení)

```
% přidej jako kořen
add(T,X,T1) :- addroot(T,X,T1).
% nebo kamkoliv do stromu (se zachováním uspořádání) – umožní mazání
add(t(L,Y,R),X,t(L1,Y,R)) :- gt(Y,X),add(L,X,L1).
add(t(L,Y,R),X,t(L,Y,R1)) :- gt(X,Y),add(R,X,R1).
addroot(nil,X,t(nil,X,nil)).
addroot(t(L,Y,R),X,t(L1,X,t(L2,Y,R))) :- gt(Y,X),addroot(L,X,t(L1,X,L2)).
addroot(t(L,Y,R),X,t(L,Y,R1),X,R2) :- gt(X,Y),addroot(R,X,t(R1,X,R2)).
addroot(t(L,X,R),X,t(L,X,R)).
```

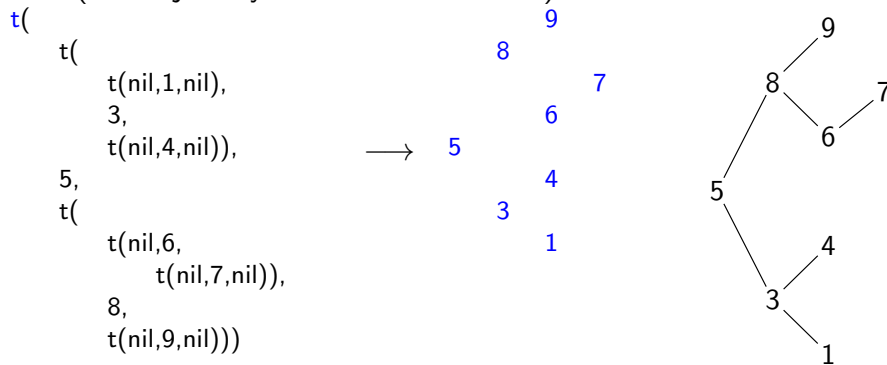
Definice predikátu **gt(X,Y)** – na konečném uživateli.

Funguje i “obráceně” \Rightarrow lze definovat:

```
del(T,X,T1) :- add(T1,X,T).
```

Výpis binárního stromu

pomocí odsazení zobrazujeme úroveň uzlu ve stromu a celkové uspořádání uzlů (strom je tedy zobrazen “naležato”)

show(+T) vypíše obsah uzlů stromu **T** se správným odsazením

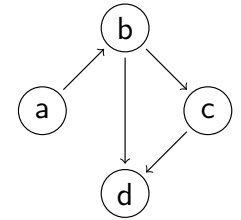
```
show(T) :- show2(T,0).
show2(nil,_).
show2(t(L,X,R),Indent) :- Ind2 is Indent+2,show2(R,Ind2),tab(Indent),
write(X),nl,show2(L,Ind2).
```

Reprezentace grafů

Příklady způsobů reprezentace grafů (v Prologu):

1 term **graph(V,E)**, kde **V** je seznam vrcholů grafu a **E** je seznam hran grafu.

Každá hrana je tvaru **e(V1,V2)**, kde **V1** a **V2** jsou vrcholy grafu.

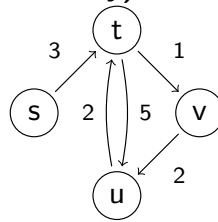
```
G = graph([a,b,c,d],[e(a,b),e(b,d),e(b,c),e(c,d)]).
```

znázorňuje **orientovaný** graf

2 **vgraph(V,E)** definuje uspořádanou dvojici seznamů vrcholů (**V**) a hran (**E**).

Hrany jsou tvaru **a(PocatecniV, KoncovyV, CenaHrany)**.

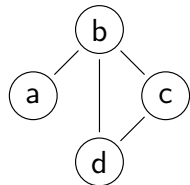
```
G = vgraph([s,t,u,v],[a(s,t,3),a(t,v,1),
a(t,u,5),a(u,t,2),a(v,u,2)]).
```


znázorňuje **orientovaný ohodnocený graf**

3 graf může být uložen v programové databázi jako posloupnost faktů (i pravidel).

```
edge(g3,a,b).
edge(g3,b,c).
edge(g3,b,d).
edge(g3,c,d).
edge(X,A,B) :- edge(X,B,A).
```


díky přidanému pravidlu představuje **neorientovaný graf** (bez pravidla je orientovaný).

Cesty v grafech

Cesta v neorientovaném grafu:

path(+A,+Z,+Graf,-Cesta) v grafu **Graf** najde z vrcholu **A** do vrcholu **Z** cestu **Cesta** (**Graf** je ve tvaru 1).

```
path(A,Z,Graf,Cesta) :- path1(A,[Z],Graf,Cesta).
```

```
path1(A,[A|Cesta1],_,[A|Cesta1]).
path1(A,[Y|Cesta1],Graf,Cesta) :- adjacent(X,Y,Graf),
\+ member(X,Cesta1), path1(A,[X,Y|Cesta1],Graf,Cesta).
```

```
adjacent(X,Y,graph(Nodes,Edges)) :-
member(e(X,Y),Edges); member(e(Y,X),Edges).
```

\+ Cíl – negace, not

f :- p; q – logické OR, zkratka za f :- p. f :- q.

Cesty v grafech II.

Cesta v ohodnoceném neorientovaném grafu:

path(+A,+Z,+Graf,-Cesta,-Cena) hledá libovolnou cestu z jednoho vrcholu do druhého a její cenu v ohodnoceném neorientovaném grafu.

```
path(A,Z,Graf,Cesta,Cena) :- path1(A,[Z],0,Graf,Cesta,Cena).
```

```
path1(A,[A|Cesta1],Cena1,Graf,[A|Cesta1],Cena1).
path1(A,[Y|Cesta1],Cena1,Graf,Cesta,Cena) :- adjacent(X,Y,CenaXY,Graf),
\+ member(X,Cesta1), Cena2 is Cena1+CenaXY,
path1(A,[X,Y|Cesta1],Cena2,Graf,Cesta,Cena).
```

```
adjacent(X,Y,CenaXY,Graf) :-
member(X-Y/CenaXY,Graf); member(Y-X/CenaXY,Graf).
```

Graph je seznam hran ve tvaru **X-Y/CenaXY** (viz **adjacent**).

Kostra grafu

Kostra grafu je strom, který prochází všechny vrcholy grafu a jehož hrany jsou zároveň hranami grafu.

```
stree(Graph,Tree) :- member(Edge,Graph),spread([Edge],Tree,Graph).
```

```
spread(Tree1,Tree,Graph) :- addedge(Tree1,Tree2,Graph),
spread(Tree2,Tree,Graph).
spread(Tree,Tree,Graph) :- \+ addedge(Tree,_,Graph). % nelze přidat hranu
% přidej hranu bez vzniku cyklu
adddedge(Tree,[A-B|Tree],Graph) :- adjacent(A,B,Graph),node(A,Tree),
\+ node(B,Tree).
```

```
adjacent(A,B,Graph) :- member(A-B,Graph); member(B-A,Graph).
node(A,Graph) :- adjacent(A,_,Graph).
```

```
?- stree([a-b,b-c,b-d,c-d],T).
T = [b-d, b-c, a-b]
Yes
```

